

Eduskunnan
lakivaliokunta

HE 8/2026 vp

Poliisihallituksen kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle nuorisorangaistusta koskevan lainsäädännön muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

1 Taustaa

Hallituksen esityksessä (HE 8/2026 vp) ehdotetaan muutettaviksi rikoslakia, nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annettua lakia ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia.

Ehdotetuilla muutoksilla toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan hallitus kehittää nuorisorangaistussäätelyä siten, että teon vakavuus korostuu nykyistä paremmin, esimerkiksi tuomalla sen piiriin yhdyskuntapalvelun elementtejä ja lisäämällä sen käyttöä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Lakien täytäntöönpanon vaatimien toimien vuoksi lait voivat kuitenkin tulla voimaan aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

Esityksen mukaan nuorisorangaistuksen käyttöä tehostettaisiin pidentämällä rangaistuksen enimmäiskesto yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Nuorisorangaistuksen tuomitsemisen harkintaa ohjattaisiin aikaisempaa selkeämmin.

Nuorisorangaistuksen pääasiallisena kohderyhmänä olisivat edelleen alle 18-vuotiaana rikoksen tehneet nuoret, jotka tarvitsevat intensiivistä tukea sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi tai uusien rikosten ehkäisemiseksi. Nuorisorangaistus voitaisiin tuomita jatkossa rikoksen moitittavuuteen liittyvien tekijöiden perusteella silloin, kun rikoksen vakavuus, rikoksesta ilmenevä tekijän syyllisyys tai tekijän aikaisemmat rikokset puoltavat nuorisorangaistuksen tuomitsemista ja ehdollista vankeutta yksin on pidettävä riittämättömänä rangaistuksena. Rikoksen vakavuus lisättäisiin siis vaihtoehtoiseksi perusteeksi tuomita nuorisorangaistus.

Ehdotusten tavoitteena on, että nuorisorangaistus tulisi laajemmin huomioitavaksi seuraamusvaihtoehdoksi sen pääasiallisessa kohderyhmässä. Tavoitteena on myös lisätä rangaistuksen käyttöä erityisesti ensimmäistä kertaa rikokseen syyllistyneiden kohdalla ja tapauksissa, joissa rikoksesta tai samalla kertaa käsiteltäviksi tulevista rikoksista on odotettavissa 1–2 vuotta ehdollista vankeutta.

Seuraamusselvityksen laatimista ja sisältöä koskevia säännöksiä selkeytettäisiin. Jatkossa alle 18-vuotiaana epäillyn rikoksen tehneiden nuorten kohdalla arvioitaisiin säännönmukaisesti heille suunnattujen seuraamusvaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta. Viranomaisyhteistyötä ja nuoren ohjaamista rikoksetonta elämää tukevan toiminnan pariin lisättäisiin seuraamusselvityksenmenettelyssä. Seuraamusselvityksen ajantasaisuuteen kiinnitettäisiin jatkossa enemmän huomiota.

Nuorisorangaistuksen sisältöön lisättäisiin rikoksetonta elämää tukevaa toimintaa ja opiskeluun ohjaamista. Seuraamukseen sisällytettäisiin myös mahdollisuus suorittaa osarangaistuksesta hoitamalla päihteiden riippuvuustasoista käyttöä. Työn tekemiseen perehtyminen olisi edelleen osa nuorisorangaistusta eikä siitä poikkeaminen olisi jatkossa mahdollista. Tehokkaan ja vaikuttavan täytäntöönpanon edellyttämä jousto valvontatöiden väljentämiseksi ja lisäämiseksi mahdollistettaisiin aikaisempaa selkeämmin.

2 Lausunto

Poliisihallituksen asiantuntija on osallistunut nuorisorangaistussääntelyn kehittämistä koskevaan työryhmätyöskentelyyn ja tuonut poliisin näkemykset esiin tarvittavilta osin työryhmätyöskentelyn aikana.

Hallituksen esitys (HE 8/2026 vp) on kokonaisuudessaan kannatettava esitetyin perustein ja että nuorisorangaistuksen käyttöä edistetään lisäämällä sen käyttömahdollisuuksia, teon vakavuutta korostetaan ja rangaistuksen rakenteeseen sisällytetään yhdyskuntapalvelun elementtejä.

Yhteistyö ja tiedonkulun sujuvuus on tärkeää ja korostuu selvitettäessä nuoren rikoksesta epäillyn tilannetta kokonaisuutena. Nuorten rikosten ehkäisemiseen liittyy moniammatillista viranomaisyhteistyötä, jota on järjestetty ja kehitetty useiden vuosien ajan ankkuritoimintana ja se on vakiintunut viranomaisten väliseksi yhteistyömuodoksi.

Eri toimijoiden ydintehtävät ja prosessit tulee olla selkeät ja selvät. Kun lapsi on vakavan rikoksen johdosta poliisin toimenpiteiden kohteen ja kiinniotettuna, tulee olla selvää, kuka vastaa lapsen säilytyksestä ja miten se tapahtuu. Vaikka nuorisorangaistus ei koskekaan alle 15-vuotiaita, pohdinnan lähtökohtana ovat poliisin ja lastensuojelun ydinroolit ja vastuut vapaudenmenetyksen eri vaiheissa ja sen päättyttyä.

Lastensuojelulla tulee olla ensisijainen velvollisuus turvata lapsen huostaanotto. Sen toteutuksen pitää tapahtua niin, että vakavissa rikoksissa ei ole jatkamisvaaraa eikä sotkemisvaaraa (esim. EHO-paikat). Hyvinvointialueille ja sotetoimijoilla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus tarjota mielenterveys- ja päihdehuollon palveluja, jotta rikoksentekijät saavat apua juurisyihin ja ongelmiinsa.

Tuomas Pöyhönen, poliisitarkastaja

Etunimi Sukunimi, esittelijän virkanimike

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 09.03.2026 klo 13:02. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

LaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisihallituksen esikunta

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi